మధ్యాహ్నం భోజనాలు ముగించి గంటయింది. ఏదో పత్రిక చేత్తో పట్టుకున్నానన్న మాటేగాని చదివిందేమి తలకెక్కడం లేదు. ముందు గదిలోంచి మా పిల్లల అల్లరి, అరుపులు చెవులు హోరెత్తి పోతున్నాయి. మా వారు మాత్రం గురకపెడుతున్నారు హాయిగా. రాళ్లవర్షానికికూడా చెదిరిపోని ధ్రువుని తపస్సులాంటి దాయన నిద్ర. పిల్లలు దూరంగా ఉన్నంత సేపు రాత్రింబవళ్లు వాళ్ల ధ్యాసే నాకు. సెలవలకు వాళ్లు ఇంటికి వస్తే వాళ్ల అల్లరి భరించలేను. చిన్నతనంలో అమ్మానాన్నల భయానికి, ఇంట్లో పిల్లుల్లాగా ఉండి బైటికి వెళ్లి అల్లరి సాగించుకునే వాళ్లు. గ్రాడ్యుయేట్లు, పోస్టుగ్రాడ్యుయేట్లు అవుతూంటే మా భయం తగ్గిపోయి బైట బుద్ధిగా ఉండడం, ఇంట్లో అల్లరి చెయ్యడం మొదలు పెట్టారు. పది మందిని పోగుచేసుకురావడం, ఏదో వాదులాడుకోడం. లేకపోతే పొద్దున ఇల్లు విడిచి వెళితే, సాయంత్రందాకా పత్తా ఉండరు. జంతికలో, చేగోడీలో చేసి డబ్బాలో పోస్తే, సాయంత్రానికి ఒకటి మిగలదు. నిరుటివరకూ మా ఇంట్లో ఎంత సందడి ఉన్నా ఏదో అపశ్రుతి ఉండేది. ఈ ఏడాది మా ఇంట్లో నవ్వులెక్కువ, మాటలు తక్కువ అయ్యాయి.

శారీరక రోగాలకన్న మానసికమైన జబ్బు మనిషిని ఎక్కువగా క్రుంగదీస్తుంది. ఇతరులు తనను అకారణంగా ద్వేషిస్తున్నారని, అసూయచెందుతున్నారని గ్రహించినవాడు జీవితంమీద విరక్తిని పెంచుకుంటాడు. మనిషి మనుగడకు ప్రేమ, ఆప్యాయతలు అవసరం. అవి నిజంగా లభించినపుడు వ్యక్తి జీవితం నవ వసంతమే అవుతుంది.

పందెపు గుర్రాలు

విజయలక్ష్మి రామకృష్ణన్

ఈ మధ్య మా కేదో లాటరీలో లక్షలు వచ్చాయను కున్నారు. అదేమీ కాదు. కాని మేమంతా పెద్ద గండం గడిచి బైట పడ్డాము. ఆ సంగతి గుర్తుకు వస్తేనే ఒళ్ళు జలదరిస్తుందిప్పుడు. సరిగ్గా ఏడాది కిందట ఒక రోజు, ఆ రాత్రి. . .

పన్నెండయింది. నిద్రతో నా కళ్ళు వాలిపోతున్నాయి. రాంబాబుకు బాగా నిద్ర పట్టింది. సరిగ్గా ఒంటి గంటకు వాణ్ణి లేపి మందివ్వాలి. అందుకే పడుకోడానికి భయంగా ఉంది నాకు. మూడు రోజులుగా రోజు డాక్టరు ము... వస్తున్నా, ఇంజెక్షన్లు, మందులు ఇస్తున్నా, రాంబాబుకు జ్వరం నూటమూడు డిగ్రీలకు తగడం లేదు. ఏడు రోజులైంది జ్వరం వచ్చి. టైఫాయిడ్ కాదన్నారు. ఏమి జ్వరమో తెల్సుకోడానికి రక్తం తీసి గుంటూరు హాస్పిటల్‌కు పంపించారు పరీక్ష కోసం. ఇంకా రిపోర్టు రాలేదు. తలమీద కొండను మోస్తున్నట్లుగా ఉంది మరీ మూడు రోజులనించి నాకు. ఏదో వేళకు ఇంత అన్నం వార్చేస్తున్నాను. వారు, పిల్లలు అప్పడాలతో, ఆవకాయతో, పెరుగుతో కాలక్షేపం చేస్తున్నారు. ఏం చెయ్యను మరి? రాంబాబు పక్క విడిచి పది నిమిషాలు దూరంగా ఉండలేకపోతున్నాను. ఎప్పుడు సరదాగా ఉండే మా పిల్లలు నన్ను, రాంబాబును చూసి బిక్కమొఖాలేసుకుని అవతలకు వెళుతున్నారు. మా అమ్మాయి సవిత అత్తవారింట్లో ఉంది. వచ్చి పది రోజులుండి వెళ్ళమని నిన్ననే ఉత్తరం వ్రాశాను. అది వస్తేకాని మగపిల్లలు కాస్త తేరుకోరు.

రాంబాబు నాకు చెల్లెలికొడుకు. మా చెల్లెలు నాకన్నా ఆరేళ్ళు చిన్నది. ఆ రోజుల్లో మా నాన్న మమ్మల్ని కాలేజీలకు పంపలేదు. మాకు త్వరగానే పెళ్ళిళ్ళు చేశారు. మా అమ్మ మా చిన్నతనంలోనే పోయింది. మా నాన్నగారికి నా మీదకన్న, మా చెల్లెలిమీదే ఎక్కువ అపేక్ష. చిన్నప్పుడు ఆ విషయమై నేను చాలా బాధ పడ్డమాట నిజమే కాని, పెళ్ళి అయి నా సంసారం నాకు ఏర్పడ్డాక, ఆ చింత తగ్గిపోయింది. మాకు ముగ్గురు పిల్లలు. మొదటిది సవిత, తరవాత సత్యం, సుందరం. మా చిన్నబ్బాయి సుందరంకన్నా ఆరు నెలలు పెద్దవాడు రాంబాబు. రాంబాబుకు పది నెలల వయస్సులో మా చెల్లెలు డబుల్ న్యూమోనియా వచ్చి చనిపోయింది. "రాంబాబుకు నువ్వే దిక్కమ్మా!" అంటూ ఏడ్చారు మా నాన్న నన్ను చూసి. కాని మా మరిదికి తన కొడుకు పరాయి పంచలో బ్రతకడం ఇష్టం లేదు. ఎంత అడిగినా రాంబాబును మాతో పంపనంటే పంపనన్నాడు. పనిమనిషి సాయంతో తనే పెంచుకున్నాడు కొడుకును. ఏడాది తిరక్కుండా మా మరిది ఒక రోజు మోటార్‌సైకిలు ప్రమాదానికి బలి అయిపోయాడు. మా మరిదికి ఉద్యోగం తప్ప స్థిరచరాస్తులేమీ లేవు. కవక కొడుకు కోసం అతనేమీ వదిలిపోలేదు. అప్పుడు రాంబాబును మేము మా ఇంటికి తీసుకువచ్చాం. తరవాత కొద్ది రోజులకు మా నాన్నగారి స్నేహితుడొకాయన మా ఇంటికి వచ్చారు. నాన్న తమ స్వార్జితమైన ఇంటిని, మూడెకరాల మాగాణిభూమిని రాంబాబుపేర వ్రాసి, ఆ పత్రం నాకు పంపించారు. మూడు వేలో, నాలుగు వేలో తీసుకుని తీర్థయాత్రలకి వెళ్ళారుట నాన్న. ఏ మఠంలోనో ఉండిపోతాను, మరి తిరిగిరానని చెప్పారట.

అయిదేళ్ళ నాడు మాకు తెలిసినవాళ్ళు హృషీకేశం వెళితే అక్కడ కనపడ్డారుట నాన్న. మా ఎవరి సంగతి, ఆఖరికి రాంబాబు సంగతికూడా అడగలేదట నాన్న. "నిజంగా బుషులైపోయారండీ వారు!" అన్నారు చూసివచ్చిన వాళ్ళు. నాన్న ఆస్తిలో కాస్తంతయినా నాకుగాని, నా పిల్లలగ్గాని ఇవ్వకుండా, అంతా రాంబాబుకే వ్రాసి ఇవ్వడం నాకు నచ్చలేదు. చాలా సిగ్గుపడిపోయి "నాన్న చేసిన పనికి మీకు కోపం రాలేదా?" అని అడిగాను మా వారికి క్షమార్పణ చెప్పుకుంటున్నట్లుగా. ఆయన నవ్వి "మీ నాన్నగారు తెలివైనవారు. మన పిల్లలకు నువ్వు, నేను ఉన్నాం. రేపు నీ బుద్ధి, నా బుద్ధి చెడిపోతే రాంబాబుకు ఆ డబ్బే దిక్కవుతుంది" అన్నారు. నాన్నకు నా మీద ఆపాటి నమ్మకం లేకపోయింది గదా అనుకున్నాను. ఎప్పుడు నాన్నకు చిన్నచూపే నా మీద, నా గుణంమీద!

నా పిల్లలను గురించి నేను డాబులు చెప్పుకోవడం కాదుగాని, వాళ్ళు ముగ్గురు చాలా తెలివైన వాళ్ళు. మా సవిత తెలివికి తోడు పుస్తకంపురుగు. ఇంటిపని అంటే చిరాకు దానికి. ఎప్పుడు ఫస్టుమార్కులే తెచ్చుకునేది. ఎప్పుడేనా క్లాసులో రెండోదిగా వస్తే "ఇంకెవరో ఫస్టు వచ్చేశారో" అంటూ ఏడ్చి రోజంతా తిండి మానేసేది. దాన్ని, దాని ఏడుపును చూస్తే గరిట కాల్చి వాత పెట్టాలనిపించేది నాకు. మా పెదబాబు సత్యం అడపా దడపా ఫస్టుమార్కులు తెచ్చుకునేవాడు. కాని ఎప్పుడూ మంచి మార్కులతోటే పాసయ్యేవాడు. తల్లిదిష్టి తగులుతుందంటారు కనకనే చెబుతున్నాను, వాడి ఆరోగ్యం చాలా మంచిది. ఆటల్లో మంచి ప్రావీణ్యం సంపాదించుకున్నాడు. మా చినబాబు సుందరం ఏకసంధగ్రాహి. ఎప్పుడూ పత్రికలో, కథల పుస్తకాలో చదువుతున్నట్లే ఉంటాడు. మార్కుల్లో అన్నయ్య రికార్డు, అక్కయ్య రికార్డులను అధిగమించాడు. సినిమాపాటలు కమ్మగా పాడేవాడు. మా అమ్మాయికి మార్కులపొగరే కాని, కూనిరాగం తియ్యడమన్నా చేతకాదు. వీళ్ళ ముగ్గురి మధ్యా నా బ్రతుకు, రాంబాబు బ్రతుకు ముళ్ళమీద నడకలాగ గడిచింది.

రాంబాబు, సుందరం ఒక ఈడువాళ్ళవడాన ఒకే తరగతిలో చేర్పించాం. నెలకొకసారి మార్కులిస్టు ఇంటికి వస్తే, రాంబాబు వారం రోజుల దాకా తలవంచుకుని తినిపోయేవాడు. సుందరంతో కలిసి స్కూలుకి వెళ్ళాలంటేనే బెరుగ్గా ఉండేది వాడికి. కొన్నాళ్ళు ప్రత్యేకంగా రాంబాబుకు ట్యూషన్ పెట్టించి చూశాము. లాభం లేకపోయింది. పంతులమ్మ పాఠం చెబుతూంటే వాడు దూరంగా ఉడతలవంకా, పిచ్చుకలవంకా చూస్తుండేవాడు. ఒక ఏడాది పరీక్ష తప్పి సుందరంకన్నా వెనక పడ్డాడు. రాంబాబుకు చదువు ధ్యాస లేదని గ్రహించిన మా అమ్మాయి తమ్ముళ్ళకు పురెక్కించి "చదివి చెడినవారూ లేరు, చదవకపోతే పోతారా!" అంటూ రాంబాబు చుట్టు గంతులు వేయించేది! అది చూసి నాకు చిర్రెత్తి మా అమ్మాయిని పిలిచి "అమ్మా, నాన్నా లేనివాణ్ణి అట్లా ఆటలు పట్టించడానికి నీకు సిగ్గులేదా, సవితా?" అన్నాను. సవిత దెబ్బతిన్నట్లయి నా [illegible] "రాంబాబుకు అమ్మా, నాన్నా లేరని [illegible] పెట్టుకోవ డానికి నీకు పిచ్చెయ్యడం లేదామ్మా? [illegible] పిల్లలు మంచి మార్కులు తెచ్చుకుంటూంటే, రాంబాబు పరీక్షలు తప్పుతూంటే [illegible] పిచ్చెయ్యడం లేదామ్మా? పక్కింటివాళ్ళబ్బాయి పరీక్ష [illegible] తప్పినా నాకేమి పట్టదు. నా తమ్ముళ్ళు తప్పితేనే నాకు బాధ. కాస్త రోషం తెప్పిస్తే వాడు బాగుపడతాడనే నా ఆశ!" అని నేను తేరుకునేలోపలే వెళ్ళిపోయింది.

ఆ రోజుల్లోనే రాంబాబు సత్యాన్ని చూసి సరదా పడి ఆటల్లో పాల్గొనడం మొదలుపెట్టాడు. వాడు వేసిందే ఒక గంతు! దానికే కిందపడి చెయ్యి విరగ్గొట్టుకున్నాడు. ఎక్స్‌రేల్లు, ప్లాస్టర్‌కట్లు అన్నీ యథావిధిగా జరిగాయి. రెండు నెలలపాటు ఒంటి చేత్తో బ్రతికి బయటపడిన తరవాత రాంబాబు ఆటలంటేనే బెదిరిపోయాడు. సుందరం దగ్గర్లో లేకుండా చూసి ఏదో పాడుకునేవాడు. జిల్లేడుదూదిలోంచి దారం తీసినట్లు రాంబాబు పాట పుటుక్కు పుటుక్కు మంటూ తెగిపోయేది. బక్కగా ఉండే రాంబాబుకు మా పిల్లలకు కూడా ఇవ్వని ఓవల్టీను, టానిక్కులు ఇచ్చేదాన్ని. కాడ్‌లివర్‌ఆయిల్‌సీసా మూత తెరుస్తూండగానే, మా పిల్లలు భరించలేనట్లుగా ముక్కు మూసుకుని దూరంగా వెళ్ళేవాళ్ళు. రాంబాబుకు అది తాగడం అయిష్టమే కాక, చిన్నతనంగా ఉండేది "కోడిగుడ్లు తింటాలే, పెద్దమ్మా. ఈ నూనె నా కొద్దు" అన్నాడు. జాలివేసి మానేశాము.

ఒక రోజు రాత్రి పిల్లలందరు పడుకున్నారో లేదో చూసి, పెద్ద దీపం ఆర్పి, అందరికీ దుప్పట్లు సరిగ్గా కప్పి నేను పడుకోడానికి వెళ్ళాను. మా వారు ఏదో దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నారు. "ఏమిటండీ?" అని

అడిగాను. ''పిల్లలంతా నిద్రపోయారా?'' అని అడిగా రాయన. నేను ఔనన్నాక నాతో ''నే నొక సంగతి చెబుతాను. తొందరపడకుండా ఆలోచించు! కొన్నాళ్లు రాంబాబును వేరే ఏదైనా ఊళ్లో బోర్డింగులో పెట్టి చదివిద్దాం'' అన్నారు. నే నేమి ఆలోచించ కుండానే ''నలుగురు పిల్లలకు చదువులు భరించడమే కష్టంగా ఉంది. పెళ్లికి కొనుక్కున్న పట్టుచీరలు అన్ని చిరిగిపోయాయి. మళ్లీ ఒక మంచి పట్టుచీర కొనుక్కోలేకపోయాను. సవితకు పధ్నాలుగేళ్లు నిండాయి. దానికి మెళ్లోకి ఒక గొలుసు, చేతులకు గాజులన్నా చేయించలేకపోయాను. ఆరేళ్ల నాడు మీకు జబ్బు చేసినప్పుడు కుటుంబమంతా తిరుపతి వస్తామని మొక్కు కున్నాను. ఇంతవరకు ఆ పని తీరలేదు. రంబాబును పొరుగూళ్లో చదివించడమంటే ఎంత ఖర్చు? ఎట్లా భరిస్తాం? మన శక్తిమేరకు ఖర్చు పెడతామేగాని వాణ్ణి గురించి అప్పు చేస్తామా ఏం?'' అన్నాను. మా వారు కిటికీలోంచి బైట ఆకాశాన్ని చూస్తూ ''పోనీ, వాడి డబ్బే ఖర్చు పెడదాం వాడి చదువుకి'' అన్నారు. నాకు మతి పోయింది. ''ఏం? నా డొచ్చిన కొత్తలోనే నే నన్నా నా మాట. తరవాత ఎప్పుడైనా అవసరానికి వాడుకుందామన్నా ఒప్పుకునేవారు కాదు, ఇప్పుడు ఈ ఆలోచనెందుకు వచ్చింది?'' అని అడిగాను. నిజంగానే మా ఇంటి తాలూకు అద్దె, పొలంమీద వంట తాలూకు డబ్బు లప్పటికప్పుడు బాంకులో వెయ్యడమే కాని, రాంబాబు డబ్బు ఒక్క పైసా మా ఇంటి ఖర్చులో పడలేదు. నా చిరాకు పట్టించుకోనట్లుగా మా వారు ''పోనీ, వాడిని ఈ స్కూలు మానిపించి మునిసిపల్ స్కూల్లో చేర్పిద్దాం'' అన్నారు. నాకు తల తిరిగిపోయింది. ''మన పిల్లలకు ఇంగ్లీషుస్కూలూనూ, వాడికేమో జీతాలులేని బడా? దిక్కులేని వాడెంత బరువయ్యాడండీ మీకు?'' అన్నాను దాదాపు ఏడుస్తూ. ఆయనకు కోపం వచ్చింది. ''ఛీ, మనిషివి కాదు నువ్వు. మెదడనేది లేదు నీకు. నీతో మాట్లాడ్డం నాది బుద్ధి తక్కువ!'' అని విసుక్కున్నారు.

మేం మాట్లాడుకుంటుండగా కిటికీదగ్గిర నీడ పడింది. ''ఎవరది?'' అన్నాను. ''నేనే, పెద్దమ్మా, మంచినీళ్లు కావలిసి లేచాను'' అన్నాడు రాంబాబు. గదిలో పెట్టడం మర్చిపోయాను కాబోలు! సాయంత్రం పడుకునే పక్కలు దులిపి పరిగ్గా వెయ్యడము, గదుల్లో మంచినీళ్లు పెట్టడములాంటి చిన్న చిన్న పనులు కూడా చేసేది కాదు మా సవిత. మా మాటలు వినలేదుకదా అనుకున్నాను. నేను భయపడినట్లుగానే ఆ మరునాటినుంచి రాంబాబు రాత్రిళ్లు పొద్దు పోయేవరకు చదవడం మొదలుపెట్టాడు. నేను ''పోనీలే, ఇదీ మంచికే'' అనుకున్నాను. ఆ తరవాత మళ్లీ ఎన్నడూ తప్పలేదు రాంబాబు. తెల్లవారి పరీక్ష ఉంటే రాత్రంతా మేల్కొనే ఉండేవాడు. అంత చదివినా సగమే వ్రాసివచ్చేవాడు. ''ఏమిరా?'' అంటే గుర్తు రాలేదు. పెద్దమ్మా'' అనేవాడు. 'పిచ్చినన్యాసి!' అనుకునే దాన్ని. నిద్ర లేకపోవడంతో, ఆరాటంతో రాంబాబుకు పరీక్షలముందుగానో, వెనగ్గానో పడకపెట్టడం అలవా టయింది. నెమ్మదిగా ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. లోకి వచ్చాడు రాంబాబు. కొత్తపుస్తకాలు కొనిచ్చిన రోజున ''రాంబాబూ, ఈ ఏడాదే నీకు పెద్దపరీక్ష. పేపర్లో నంబరు వచ్చే పెద్దపరీక్ష. ఈ ఇంట్లో ఇంతవరకు ఎవరు ఏ పరీక్షా తప్పలేదు. మొదటిసారే పాసయ్యి ఈ ఇంటి పరువు నిలుపు'' అన్నాను. వాడు భయంగా పుస్తకాలందుకుంటూ ''అట్లాగే, పెద్దమ్మా!'' బాగా చదువుతాగా!'' అన్నాడు. ఆ ఏడాదంతా చదువుధ్యాసతప్ప ఇంకోటి లేకుండా గడిపాడు. పుస్తకాలన్ని చివరి వరకూ బట్టీ పట్టాడు. పరీక్షలు మొదలయ్యాక పేపర్లు అవుటయ్యా యన్నారు. ఒక్క పేపరు మాత్రం రాంబాబుకు ఒక్క రాత్రి ముందుగా అందింది. పరీక్షలు పూర్తి అయిపోయా యనుకున్నాక, రాష్ట్రంలో రెండు మూడు నగరాల్లో అన్ని పేపర్లు అవుటయినందున పరీక్షలు మళ్లీ జరగాలన్నారు ప్రభుత్వంవారు. మళ్లీ పరీక్షలు జరిపించ డం! అందులో ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి పరీక్షలు! ఎంత ఖర్చు అన్నారు ప్రభుత్వంలోనే మరికొందరు. తర్జన భర్జన జరిగాక మళ్లీ పరీక్షలు మొదలన్నారు. రాంబాబు దిగాలుపడిపోయాడు. ''ఏమి గుర్తున్నట్లు లేదు, పెద్దమ్మా, మళ్లీ అంతా ఎట్లా చదవను?'' అన్నాడు. నేనేం చెయ్యగలను? పరీక్షలు మూడు రోజులున్నవనగా రాంబాబుకు జ్వరం తగిలింది. చప్పున తగ్గడానికి డాక్టరు ఏదో ఇంజెక్షను ఇచ్చారు. పథ్యం తినీ తినకుండానే పరీక్షలు వ్రాశాడు. ఫలితాలు తెలిసేవరకూ వాడు మనిషిగా లేడు. అందరూ సినిమాకి వెళదామని సరదా పడుతున్నా వాడు బుషిలాగ కూర్చుండిపోయేవాడు. బలవంతం చేసి పంపించేవాళ్లం. ఆ గండం గడిచింది. రాంబాబు పాసయాడు. సవితకు అప్పుడే కొత్తగా పెళ్లి అయి అత్తవారింటికి వెళ్లింది. అభినందిస్తూ టెలిగ్రాం పంపించింది రాంబాబుకు. వాడు పొంగిపోయాడు. నాకు కొండెక్కినట్లయింది. మా వారు పిల్లలందరిని పిల్చుకు వెళ్లి కొత్తబట్టలు కొనిచ్చారు. తరవాత వారం రోజులకు మార్కులు వచ్చాయి. చూసి మా వారు పెదివి విరిచారు. ఊళ్లో ఉన్న మూడు కాలేజీల్లోను దరఖాస్తు పెట్టించారు. రాంబాబుకు దేంట్లోను చోటు దొరకలేదు. సిగ్గుతో పాలిపోయాడు. నేను కాస్త తేరుకుని ''మాచవరంలో కొత్తగా పెట్టిన కాలేజి ప్రిన్సిపాల్ మీకు బాగా తెలుసుకదా, వెళ్లి అడగండి. సీటు దొరక్కపోదు'' అన్నాను. మా వారు కాస్త కఠినంగా ''నా కటువంటి అలవాట్లు లేవని తెలిసికూడా నువ్వట్లా అడగడం వింతగా ఉంది. ఇట్లా మొదలయితే రేపు పేపర్లు దిద్దేవాడి దగ్గిరికి మార్కుల కోసం వెళ్లాలి. ఎక్కడ దీని కంతం?'' అన్నారు. వారెంత మొండిమనుషులో తెలిసినందున మళ్లీ నోరెత్తలేదు నేను. రాంబాబుకు చివరి ఆశకూడా అణగారిపోయింది. సుందరానికి మెడికల్ కాలేజీలో సీటు దొరికింది. విశాఖ వెళ్లాడు. సత్యం బి. యస్ సి. పాసయి యం. యస్ సి. కి హైదరాబాదు వెళ్లాడు. ''పోనీ పాలిటెక్నిక్‌లో చేరతావా, రాంబాబూ'' అని అడిగాను. వాడేమి ఉత్సాహం చూపలేదు. ఇంట్లో ఒంటరిగా తోచకుండా అల్లాడే రాంబాబును చూచి ఒక రోజు! పోనీ, టైపు నేర్చుకో, రాంబాబూ, రోజు కొంచెంసేపు కాలక్షేపం'' అన్నాను. వాడు వెళ్లిపోయా డక్కడనుంచి. వాడి కళ్లలో నీళ్లు తిరగడం గమనించాను. దసరా సెలవలకు సత్యం, సుందరం వస్తారని ఎదురు చూస్తున్నాను. రాంబాబుకు మరీ పిచ్చి పట్టినట్లుంది. వాడికి రాత్రిళ్లుకూడా నిద్ర పట్టకపోవడం గమనించాను. ఉన్నట్లుండి జ్వరం పట్టుకుంది వాడికి. పిల్లలు సెలవలకు వచ్చారని పిండివంటలు చెయ్యలేదు సరికదా, పచ్చడిమెతుకులు గతి అయ్యాయి. రాంబాబు జ్వరం సంగతి డాక్టరు కంటుపట్టకుండా ఉంది. కళ్లు తెరవడం లేదు వాడు! పైగా కలవరింతలు!

ఒంటి గంటయింది. ''రాంబాబూ!'' అంటూ పిలిచాను. పది సార్లు పిలవగా కళ్లు తెరిచాడు వాడు. వాడి నోట్లో మాత్రవేసి గ్లూకోజునీళ్లు పోశాను. మింగి మళ్లీ కళ్లు మూసుకున్నాడు. తరవాత నేను నిద్రపోయాను. మరుసటి ఉదయం టెంపరేచరు చూస్తే మార్పేమి లేదు. ఆ ఉదయం డాక్టరు మా వారితో గదిలో కూర్చుని ఏమిటో చాలాసేపు మాట్లాడారు. పొద్దున్న ట్రెయినుకు సవిత వచ్చింది. ఆ సాయంత్రం డాక్టరుగారు రాంబాబు దగ్గిర సవితే ఉండమని, మా నలుగురిని ఆయన కారులో ఎక్కించు

గాంధీజీ సూక్తులు

పెళ్లికి సూత్రాలు

వధూవరుల ఎన్నికలో ఆధ్యాత్మికసంపదకు ప్రథమస్థానం యివ్వాలి. తరవాత సేవాసక్తికి రెండవ స్థానం; కుటుంబవ్యవహారాలు, సాంఘికశ్రేయస్సులకు మూడవస్థానం; పరస్పరాకర్షణ, 'ప్రేమ'లకు చతుర్థ స్థానం యివ్వాలి.

(ఇది గాంధీజీ శతజయంతి సంవత్సరం)

మావి వాళ్లింటికి తీసుకు వెళ్లారు. ఆయన భార్య, పిల్లలు ఏదో పెళ్లికి వెళ్లారట. వాళ్ల డ్రాయింగు రూములో మమ్మల్ని కూర్చోబెట్టారు. వాళ్ల వంటవాడు మా కందరికి చల్లని నిమ్మనీళ్లు తెచ్చి ఇచ్చాడు. డాక్టరుగారు సిగరెట్టు వెలిగించుకుంటూ "మీతో చాలా ముఖ్యమైన విషయాలు మాట్లాడ్డానికి ఇక్కడకు తీసుకువచ్చాను. మీరందరూ ఎటువంటి తొందర, ఉద్వేగము లేకుండా సమాధానమివ్వాలి నాకు" అన్నారు. "మీకు రాంబాబు అంటే నిజమైన ఆపేక్ష ఉందా? మీరు కనబర్చే ప్రేమ నటనా?" అన్నారు పిల్లల్ని చూసి. మా కందరికి మనస్సు చివుక్కుమంది. సత్యం కాస్త కూడదీసుకుని "ఆపేక్షకు కొలతలేమిటి? రాంబాబుమీద నా కెన్నడు కోపం, ద్వేషం కలగలేదు. అంతమట్టుకు నిజం. ఈ ప్రశ్నే మీరు రాంబాబు మీద అనకుండా, సుందరంమీద అని అడిగినా, నా సమాధానం ఇదే అయిఉండేది" అన్నాడు. డాక్టరుగారు లేచి సత్యం భుజంమీద చరుస్తూ "చూడు, నేను ముందుగానే చెప్పాను, మీ రెటువంటి ఉద్రేకం తెచ్చుకోగూడదని. చూడు, సత్యం, ద్వేషం లేదంటే చాలదు. మనిషి మనుగడకు ప్రేమా, ఆపేక్ష కావాలి. సరే, నీకు రాంబాబుమీద ఉన్న ప్రేమ ఈ పదేళ్లలో ఏ విధంగా చూపించేవాడివో చెప్పు" అన్నారు. సత్యం కాస్త ఆలోచిస్తూ "ప్రేమ ప్రకటించాలనే కాంక్ష నా కెప్పుడు కలగలేదు. దాన్ని గురించి నే నెన్నడూ శ్రద్ధ వహించలేదు. రాంబాబుమీద ద్వేషం పెంచుకోడానికి అనువైన పరిస్థితుల్లోకూడా నే నా పని చెయ్యలేదు. ఉదాహరణకు: రాంబాబు నన్ను, సుందరాన్ని అనుకరించాలని చేసే ప్రయత్నాలలో మేమంటే వాడికున్న అసూయ లీలగా తోచేది నాకు. నాకు జాలి కలిగేది కాని కోపం రాలేదు. నిజంగా వాణ్ణి చూసి అసూయ పడవలసింది మేము. ఎందుకంటే అమ్మ వాడిపైన మా కంటే ఎక్కువ శ్రద్ధ, ఎక్కువ ఆరాటం చూపేది. నా మనస్సు కాస్త మూలిగినా, నా అసంతృప్తి ఏ విధంగానూ వ్యక్తం కాకుండా, రాంబాబు మీద కోపం పెంచుకోకుండా చాల జాగ్రత్తపడేవాణ్ణి" అన్నాడు. నేనూ, మా వారు తెల్లబోయాం. డాక్టరు గారు మాత్రం నవ్వుతూనే "చూడు, సత్యం, వ్యక్తం చెయ్యడం, చెయ్యకపోవడం అటుంచు. నీ మీద రాంబాబుకు, రాంబాబు మీద నీకు అసూయ కలిగిన మాట నిజమంటావు?" అన్నారు. సత్యం నిస్సహాయంగా "నిజమే" నన్నాడు. "సుందరం, నువ్వు చెప్పు నీ సంగతి" అన్నారు డాక్టరు. సుందరం కళ్లలో నీళ్లు తిరిగాయి. రుద్ధకంఠాన్ని అదుపులోకి తెచ్చుకుంటూ "రాంబాబూ, నేను ఒకే క్లాసులో ఉన్నన్నాళ్లూ వాణ్ణి వెక్కిరించి, వాడిలో నా మీద అసూయ రేకెత్తించేవాణ్ణి. అట్లా చేస్తే రాంబాబుకూడా బాగా చదివి మంచి మార్కులు తెచ్చుకుంటాడని చెప్పింది మా అక్క. వాడు తప్పి, నేను పైక్లాసుకు పోగానే ఆ అలవాటు మానుకున్నాను. ఒక సంవత్సరం అమ్మ రాంబాబుకు కొత్తపుస్తకాలు కొనకుండా, నా పాతపుస్తకాలిచ్చింది. వాడు సిగ్గుపడడం నేను గమనించాను. వద్దంటే అమ్మ వినదని నాకు తెలుసు. ఎవరు చూడకుండా ఆ పుస్తకాలు తీసుకువెళ్లి ఎవరికివ్వాలోకూడా తెలియక, నా పేరు కొట్టేసి, పార్కులో ఒక బెంచీమీద విడిచి పెట్టివచ్చాను. తరవాత కొత్తపుస్తకాలు కొనిచ్చారు రాంబాబుకు. ఒకసారి మా స్నేహితులెవరో ఏదో మాటల్లో మా పుట్టినతేదీ అడిగారు. నేను పెద్దక్లాసులో ఉన్న కారణాన రాంబాబు ఎక్కడ నొచ్చుకుంటాడో అని గబగబా రాంబాబు పుట్టినతేదీ నేనే చెప్పేసి, నేను వాడికంటే పది నెలలు పెద్దవాణ్ణిగా చెప్పుకున్నాను. రాంబాబు నన్ను చూసి అసూయ పడకుండా ఉండాలని చాలా జాగ్రత్తలు తీసుకునేవాణ్ణి" అన్నారు డాక్టరు. "సుందరం, నీ తెలివి మెచ్చుకోదగ్గదే కాని, నువ్వు చేసిన పనివల్ల నీకన్నా పెద్దయి, నీ కన్నా చిన్న క్లాసులో ఉండడం నామోషీ అయిన విషయమని, ఇతరుల ఎదట అతనిపరువు నువ్వు నిలబెట్టావని రాంబాబుకు అర్థమవుతుందా లేదా? ఆలోచించు" అన్నారు. సుందరం బెదిరిపోతూ "ఔను కాని, నా కప్పుడు ఆ సంగతి తట్టలేదు" అన్నాడు. డాక్టరుగారు "రాంబాబుకూడా మంచిపిల్లవాడు. రోషం పట్టలేక 'కాదు, నేను వాడికంటే ఆరు నెలలు పెద్ద' అని అరిచి ఉంటే, నీ కెంత చిన్నతనంగా ఉండేది? మీ రిద్దరు మంచి పిల్లలుకాని పప్పులో కాలేశారు. ఇకమీదట రాంబాబు విషయంలో అనవసరంగా ఎటువంటి జాగ్రత్తలు వహించకుండా మామూలుగా ఉండిపోండి. అదే మీ రతనికి చెయ్యగల మేలు. నా మాటలకు నొచ్చుకోకండి. వెళ్లండి. ఆ పత్రికలు తీసికెళ్లి బైట లానులో కూర్చోండి" అని పిల్లలిద్దరిని బైటకు పంపారు. ముద్దాయిల్లాగా మేమిద్దరం మిగిలాం.

డాక్టరుగారు మా వారికో సిగరెట్టు ఇచ్చి, తాను ఒకటి వెలిగించుకుంటూ "చూడండి, మీ పిల్లలు రాంబాబును ఉడికించేవాళ్లన్నారు. మీ రెందుకు దాన్ని అరికట్టలేదు?" అన్నారు. అప్పటిదాకా మాట లేకుండా కూర్చున్న నేను ఒకసారి ప్రాణం పోసుకుని "నే నెప్పుడూ అది తప్పని చెప్పేదాన్ని, కాని ఈయన పట్టించుకునేవారు కాదు" అన్నాను, నేరమంతా మా వారిమీద తోసి. మా వారు సంజాయిషీ చెబుతున్నట్లుగా "ఔను, ఆరోగ్యకరమైన అసూయలో నమ్మకముంది నాకు. అందుకే దాన్ని నిరసించలేదు." అన్నారు. డాక్టరుగారు గంభీరంగా "చూడండి, నేను డాక్టరును. 'మంచి వ్యాధి' అన్నాననుకోండి, మీకు నవ్వురాదా? జబ్బు జబ్బే! దాంట్లో మంచేమిటి? అసూయ అసూయే. దానిలో ఆరోగ్యమేమిటి?" అన్నారు. కాసేపు దానించి మళ్లీ అన్నారాయన: "కాని ఇటువంటి నమ్మకం మీ కేకాదు చాలామందికి ఉండడం గమనించాను నేను. ఉపాధ్యాయులుకూడా మంచి మార్కులు తెచ్చుకునే విద్యార్థులను ఆకాశాని కెత్తేస్తూ, వెనకబడిన విద్యార్థులను చిన్నచూపు చూస్తూ ఉంటారు. చాలా ప్రమాదకరమైన అలవాటు అది." మా వారు ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ "బాగా చదివే విద్యార్థులకు ఉపాధ్యాయుల ప్రశంసకన్నా కోరుకొనేదేముంటుంది? అది లేకపోతే, వాళ్లలో చదవాలన్న ఉత్సాహం చచ్చిపోదా?" అన్నారు. డాక్టరుగారు "కాదు, మంచి మార్కులు తెచ్చుకునే విద్యార్థులకు బహుమతులిమ్మనండి. అవి బంగారవువైనా బాధలేదు. కాని పొగడ్తల రూపంలో మాటలు ఖర్చు పెట్టకూడదు. తెలివైన పిల్లలు ఎప్పుడు తక్కువమందే ఉంటారు. వాళ్లను గురించిన బాధ్యత కన్నా, క్లాసులో వెనకబడ్డ విద్యార్థుల గురించిన బాధ్యతే ఎక్కువ ఉండాలి టీచర్లకు. అది లేకపోతే, చదువులో వెనకపడ్డ విద్యార్థులు, ఆటపాటల్లో ప్రావీణ్యంలేని విద్యార్థులు అమాయపాళ్లై, అశాంతికి గురై, నానా రకాల అలజడులకు నాయకులై, విధ్వంసక చర్యలకు సైతం వెనుదీయక హీరోలవడానికి చూస్తారు" అన్నారు. మాకు మాట రాలేదు. డాక్టరుగారు కాస్త ఆగి నన్ను చూసి "రాంబాబు డబ్బు అతని చదువు ఖర్చుకు ఉపయోగించడానికి మీ రెందుకు సమ్మతించలేదు?" అన్నారు. ఆ మాట ఎత్తితేనే నాకు ఒళ్లుమంట.

(62 వ పేజీ తరువాయి)

చిత్రం—బార్ల ఆనంద్ (కరీంనగర్-12)

'బ్రతుకు భారం' ఫోటో. మధ్యతరగతి కుటుంబీకుని ప్రతిబింబమే ఈ చిత్రం. చిత్రకారునికి అభినందనలు. కథలలో 'శకునం', 'అతను ఇక లేడు' అన్నవి చాల బాగున్నాయి. కో. కు. గారి పుస్తక సమీక్ష చాల బాగుంది. వారి నిష్పక్షపాత వైఖరి మెచ్చుకోక తప్పదు.

—ఎ. ఎస్. వి. ఎల్. నరసింహాచార్యులు (మైసూరు—4)

* * *

మీ ప్రభలో ముందటి వారం ప్రచురించిన శ్రీ మల్లాది హనుమంతరావుగారి 'వేలి ముద్రలు' వ్యాసం పరిణామ దృష్ట్యా చిన్నదైనా, సమాచార దృష్ట్యా సమగ్రంగా ఉన్నది. సామాన్యంగా మాతృభాషతో మాత్రమే పరిచయం కొద్దిగా ఉన్న నాలాంటి వాళ్లకి ఇలాంటి వ్యాసాలు అమూల్యమైనవి. ఆంధ్రప్రభ ఇలాగే కొంచెంగా మాతృభాషలోనే పరిచయం ఉన్న వాలాంటివారికి అంద బాటులో ఉండే ఇలాంటి వ్యాసాలు అందించగలదు.

—ఆర్తి (గుంటూరు)

* * *

5—3—69 వ తేదీ ప్రభలోని వాచస్పతి గారి కథ 'సావిత్రి' చాల బాగుంది. సావిత్రిలాంటి వ్యక్తులు మనకు జీవితంలో అప్పుడప్పుడు తటస్థపడతారు. వారి వాస్తవిక పరిస్థితులను అర్థంచేసుకోకుండా, వారి

ఉత్తరాలు

(2 వ పేజీతరువాయి)

ప్రవర్తన, పరిచయాన్ని అవకాశంగా వినియోగించు కుందుకు చాలమంది ప్రయత్నిస్తారు.

సి. ఆనందారామం, తాడిగిరి పోతరాజుగార్ల కథలు కూడా బాగున్నాయి.

—ఎల్. ఎస్. ఎన్. శర్మ (నడిగూడెం)

* * *

శ్రీ ఎమ్. వి. రమణరావుగారి కథ 'మృత్యువు మరిచిపోయిన మనిషి' ఎంతో సహజంగానూ, మరెంతో హృద్యంగానూ ఉంది.

—మాస్టర్ రవి (బరంపురం)

* * *

5—3—69 సంచిక ముఖచిత్రం ఆకర్షణీయంగా ఉన్నది. 'మనిషి' సీరియల్‌లోని హెలెన్ చూపుచున్న ప్రేమానురాగం, విరుద్ధంగా కొనసాగుతున్న సారథి పట్టుదల చదువుతుంటే పశేషం ఎప్పుడు పోతుందా అనిపించుచున్నది.

'సావిత్రి', 'కైలాసానికి మెట్లు', 'మృత్యువు మరిచి పోయిన మనిషి' కథలు నచ్చినవి.

—బాసని సాంబయ్య (పాల్వంచ)

5—3—69 వ తేదీనాటి ప్రభ ముఖచిత్రం 'మధు కలశం' ఆకర్షణీయంగా ఉంది. బుజ్జాయిగారి 'భైరవ్' కోసం మా కుటుంబమంతా ఎదురుచూస్తూ ఉంటాం.

—కె. మారుతీ ప్రసాదరావు (శ్రీకాకుళం)

* * *

5—3—69 ప్రభ ముఖచిత్రం ముత్తైదువు నొసటి బొట్టులా ఉంది.

'విడిగి విప్పారి', 'విశ్రాంతి' ఫోటోలు చూడ ముచ్చటగా ఉన్నాయి.

'సంగీతయోగి త్యాగయ్య', 'అతీంద్రియ శక్తి' వ్యాసాలు చాల బావున్నాయి.

—వి. వి. స్వామి (కరీమ్‌నగర్)

* * *

ఆంధ్రప్రభ వీక్లీ రెండు సంవత్సరాలనుండి చదువుతున్నాను.

రోజురోజుకి మా (మీ) ఆంధ్రప్రభ సచిత్ర వారపత్రిక క్రొంగ్రొత్త శోభతో ప్రకాశించి, మా హృదయాన్ని అయస్కాంతంలా ఆకర్షిస్తోంది.

విశ్వంగారి 'వీణ' వింతవింత రాగాలతో నేటి కాలమాన పరిస్థితి వెరిగ్రక్కుచున్నది. 'వింతలు—విడ్డూరాలు' శార్వరిగారు ఎలా సేకరిస్తున్నారో గాని చాలా వండర్‌ఫుల్‌గా ఉంటున్నవి.

—జి. కల్యాణ్‌కుమార్ (మేడిచల్)

* * *

'నిజము నిలకడమీద తెలియును' అను సామెతను వాచస్పతిగారు 'సావిత్రి' కథ ద్వారా బాగా తెలియజేశారు. హృదయాన్ని పిండే ఓ సహజమైన సానుభూతితో కూడినది 'సావిత్రి'.

—పి. సుశీలాశ్రీనివాస్ (చింతమాకులపల్లె)

* * *

నందుల సుశీలాదేవిగారు వ్రాస్తున్న 'చిగురాకులు' సీరియల్ చదువుతున్నాను. వాస్తవానికి దగ్గరగా ఉన్న ఇతివృత్తాన్ని ఎన్నుకొని పల్లెసీమల్లో ఉన్న ఆచారాలను, గుడ్డి నమ్మకాలను చక్కగా వివరిస్తున్నారు. ఏదైనా వాస్తవిక విషయాలు వ్రాసేటప్పుడు కాస్త స్టడీ చేయడమో లేక ఇతరులను అడిగి తెలుసుకోవడమో చేస్తే బాగుంటుంది. 26—2—69 సంచికలో 'ఈమె సరళ. ఇక్కడ ఉమన్ ఎడ్యుకేషనల్ ఆర్గనైజర్' అంటూ పరిచయం చేసింది విమలకు లక్ష్మి అని వ్రాశారు. కాని వాస్తవానికి అటువంటి డెసిగ్నేషన్ లేదు.

—ఎ. బాలకృష్ణశర్మ (నంజంపేట)

* * *

ఈ వారం (26—2—69) వరివేటి నాగచంద్రావతిగారు వ్రాసిన 'పుణ్యానికి పోతే' అన్న కథలోని పరమార్థం నాకు ఏమాత్రం అర్థంకాలేదు. గురజాడ అప్పారావుగారి 'కన్యాశుల్కం' లోని ప్లాట్‌లోని కొంత భాగాన్ని ఇంకో రూపంలో వాడుకున్నారు. నేటి రచయితలు, రచయిత్రులు ఎప్పటికైనా సినిమావాళ్ల దృష్టిలో పడకపోతామా అన్నట్లు తెలుగు సినిమా కథల్ని అనుకరిస్తున్నారు. ఈ కథల్నే సినిమావాళ్లు వీళ్లకు చెప్పకుండా కాపీ చేస్తున్నారు. నిజాని కిదొక

పందెపు గుఱ్ఱాలు

(12 వ పేజీ తరువాయి)

"వాడి డబ్బుతో వాడు బ్రతకడానికి వాడు మా ఇంట్లోనే పెరగాలని లేదు. ఎక్కడైనా పెరగచ్చు. మా ఇల్లు హోటలూ కాదు, హాస్టలూ కాదు" అన్నాను. డాక్టరు నవ్వి "కోపం తెచ్చుకోకండి. మీ కుటుంబచరిత్ర అంతా మీ వారివల్ల తెలుసుకున్నాను. అసలు కారణం నేను చెప్పనా!" రాంబాబును మీ డబ్బుతో పెంచి చదివించడంతో మీరు మీ నాన్నగారి మీద కక్ష సాధించాలనుకున్నారు" అని ఆగారు. అది నిజమే. నా మనస్సులో భద్రంగా దాచుకున్న రహస్యం బైటపడగా సిగ్గుపడ్డానుకాని నిజంకాదని దబాయించలేకపోయాను. ఒప్పుకున్నట్లుగా తల దించుకున్నాను. డాక్టరుగారు "చూడండి, మీరు చేసిన పని రాంబాబుమీద శాశ్వతంగా దెబ్బ తీసింది. మీ మధ్య బ్రతకడానికి విసుగై, ఏదో ఒక క్షణాన అతనికి ప్రపంచంలో ఎక్కడికైనా వెళ్లి బ్రతకడానికి లేకుండా, మీ ఎడల విశ్వాసం కలిగిఉండడం అతని కనీస బాధ్యతగా కట్టి పడవేసింది. అవసరంలేని మీ అత్యాపేక్షతో అతని రెక్కలు విరిచి, మీ దగ్గర అప్పు తీసుకుని తీర్చలేనివాడుగా తీర్చిదిద్దారు!" అన్నారు. నేను పట్టలేక వెక్కివెక్కి ఏడ్చాను. డాక్టరుగారు నా ఏడుపేమీ పట్టించుకోకుండా "పోటీ స్వభావంవల్ల లాభం జరిగేది సమానుల మధ్యనే. లేకపోతే పొట్టేలు కొండను ఢీకొన్న తంతవుతుంది. మీ పిల్లలతో రాంబాబుపోటీ అటువంటి ఫలితాన్నే ఇచ్చింది. పిల్లల్ని పందెపుగుర్రాలలాగ పెంచకూడదు. చదువు మనిషికి చాలా అవసరం. ఎవరూ కాదనలేరు. కాని చదువంటే పరీక్షలు పాసవడమనే భ్రాంతి పోవాలి. సముద్రపు ఒడ్డు, కాలవగట్టు, చింతతోపులు లేని ఈ ఊళ్లోకూడా, రాంబాబు కిటికీలోంచి చెట్లవంక, వాటిపై కువకువలాడే పక్షుల వంక, ఆకాశంలో మబ్బులవంక, చూడడం అలవాటు చేసుకున్నాడు. అతన్ని ఏ పెయింటింగ్ స్కూల్లోనో చేర్పించి చూడాలిసింది. తరవాత మనోవికాసానికి ఎన్ని మంచి పుస్తకాల్లో పరీక్షల బెడద లేకుండా చదువుకునేవాడు. అది చాలదూ? ఇప్పుడు తనికి వచ్చిన జ్వరం మీరు తెచ్చిపెట్టిందనడం లేదు నేను. కాని, ఆ పోటీలతోటీ, [illegible]క్షలతోటీ శరీరాన్ని శిథిలం చేసుకున్నాడు. ఇప్పుడు ఏ కాస్త జబ్బు వచ్చినా, దాన్ని ఎదుర్కోలేక లొంగిపోతున్నాడు. రాంబాబు ఆరోగ్యంగా బ్రతకాలంటే భవిష్యత్తులో మీరు మారాలి. అతని డబ్బుతో అతన్నెక్కడైనా ఆర్టుస్కూల్లో చేర్పించి శిక్షణ ఇప్పించండి. రాంబాబు అప్పుడుగాని మనుష్యుల్లో పడడు" అన్నారు. మేము ఇంటికి వచ్చేశాము.

తరవాత వారం రోజులకు రాంబాబుకు పథ్యం పెట్టాము. ఇప్పుడు వాడు కళాకేంద్రంలో చిత్రకళ నేర్చుకుంటున్నాడు. నేను, మా వారు ఇంట్లో మిగిలి పోయాం. సెలవల్లో వస్తున్నారు పిల్లలింటికి. పూర్వం కంటే మా ఇంట్లో సందడి ఎక్కువైంది. మా పిల్లల గొంతుతో సమంగా రాంబాబు గొంతు వినిపిస్తోంది. మా కంతకంటే ఏం కావాలి? ★